

Родителска отговорност и отвличане на деца (начално ниво)

ПРОЕКТ: ПО-ДОБРО ПРИЛАГАНЕ НА РЕГЛАМЕНТИТЕ НА ЕС ПО СЕМЕЙНО И НАСЛЕДСТВЕНО ПРАВО

Това обучение е част от поредица, организирана с финансовата подкрепа на Програмата за гражданско правосъдие 2014 – 2020 г. на Европейския съюз.

Тази публикация е изготвена с финансовата подкрепа на Програмата за гражданско правосъдие 2014 - 2020 г. на Европейския съюз. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на ERA и не отразява непременно мнението на Европейската комисия.

Казус 2: Родителска отговорност (начално ниво)

Агрита е латвийка, която отива в Лондон преди пет години и половина. Намерението ѝ е да остане там за година или две, за да спечели малко пари, преди да се установи в родната си страна. По това време тя е на 23 години и току-що е завършила висшето си образование. През втората си година там тя среща Алекс, млад британски banker. Те прекарват времето си заедно, започват връзка и тя се премества да живее при него. След две години съжителство Агрита ражда дъщеря им Лаура. След раждането на Лаура на Агрита започва да ѝ липсва собственото ѝ семейство и се чувства много самотна. Алекс работи дълги часове и не помага много в грижите за бебето. Когато Лаура навършва година и половина, Агрита казва на Алекс, че трябва да прекара известно време с родителите и братята и сестрите си в Латвия. Тя не се чувства добре и се нуждае от време за себе си. Алекс реагира с разбиране. Агрита и Лаура тръгват за Латвия с еднопосочен билет с евтина авиокомпания. Алекс ги придружава до летището.

Двойката поддържа контакт по телефона и чрез Skype, така че Алекс да може да вижда Лаура. След три седмици Алекс пита кога да купи билета за връщане. Агрита отговаря, че все още не е готова да се върне и Алекс решава да отпътува за Латвия за един уикенд, за да види нея и Лаура. Докато е там, той притиска Агрита за информацията относно плановете ѝ за връщане, но тя е уклончива. Накрая казва, че се нуждае от още три месеца. Алекс ще посещава нея и Лаура на всеки три седмици.

След три месеца Алекс започва да организира дневна грижа за Лаура в Лондон и се опитва да убеди Агрита да си намери работа в Лондон, тъй като това би я извадило от изолацията ѝ. Тя казва, че се нуждае от повече време, може би още шест месеца. Алекс отговаря, че още три месеца е разумен период, но тя и Лаура наистина трябва да се върнат след това допълнително време. Той ѝ купува билет за обратния полет до Лондон за след три месеца.

В деня преди планирания полет Агрита изпраща текстово съобщение до Алекс, че няма да се върне.

Алекс се консултира с приятел на брат си, който е адвокат. Адвокатът го съветва да се свърже с Централния орган в Англия и да поиска връщането на Лаура. Той обяснява, че ако Алекс не действа сега, ще се смята, че е съгласен с този ход и може да загуби контакт с дъщеря си. Алекс се чувства опустошен. Той се обажда на Агрита всеки ден и се опитва да я убеди да промени решението си. Той пътува няколко пъти до Латвия, за да я види. Тя казва, че не може да отглежда детето си в страна, в която се чувства депресирана и самотна. Това би било недопустимо за всяко дете.

Алекс не се свързва с Централния орган, защото осъзнава, че Агрита ще е нещастна в Лондон и нещата няма да се получат. Той знае също, че не би могъл да се грижи сам за Лаура, ако получи заповед за връщане и тя се върне без майка си. Затова той не прави нищо.

Три месеца след неизползвания самолетен билет (т.е. десет месеца след идването си в Латвия), Агрита образува производство в съда в Латвия. Тя иска основното местопребиваване на Лаура да бъде установено при нея. Тя също така предлага правата за посещение на Алекс – един

уикенд всяка трета седмица - да се упражняват в Латвия. Тя не претендира издръжка, тъй като родителите ѝ я подкрепят и е уверена, че ще си намери работа в Латвия и скоро ще може да си стъпи на краката. Алекс не се противопоставя на искането основното местопребиваване на Лаура да е с Агрита. Той обаче иска постигането на по-подробно споразумение за контакт, а именно Лаура да може да прекарва две седмици годишно заедно с него в Лондон.

1. Кои правни инструменти са приложими в този случай? Разгледайте също техния обхват.
2. Това може ли да се счита за международно отвличане на дете? Обяснете какво трябва да се вземе предвид и къде ще намерите тази информация.
3. Латвийският съд компетентен ли е да се произнася по дела за местопребиваване и право на посещения?
4. Кой закон определя дали Алекс има родителска отговорност по отношение на Лаура (като неженен баща)?
5. Кой закон ще приложи латвийският съд при решаване на спора между Агрита и Алекс относно местопребиваването и договореностите за контакт с Лаура?

Ако приемем, че два месеца след неизползвания самолетен билет Алекс и Агрита си разменят имейли, съдържащи следното:

Алекс до Агрита: „Надявам се, че можем да разрешим това, но ако трябва да прибегнем до съд, можем да направим това в Лондон, нали?“

Агрита до Алекс: „Да, според мен Лондон е добре.“

6. Съдът в Лондон има ли компетентност на базата на споразумение за избор на съд?
7. Да приемем, че съдът в Лондон не е компетентен по същество. Може ли той да постановява временни мерки?

Да приемем, че латвийският съд постанови съвместна родителска отговорност. Що се отнася до правото на посещения, съдът постановява, че Алекс може да посещава Лаура всеки трети уикенд. От момента, в който Лаура навърши пет години, тя ще посещава Алекс за една седмица през зимата (последната седмица в годината) и една седмица през лятото (последната седмица от юли).

Преди Лаура да навърши петгодишна възраст, Агрита се мести във Финландия с нея, тъй като си е намерила работа там. Алекс не се противопоставя на това, но иска да продължат да се спазват договореностите относно правото на посещения. Нещо повече, той счита, че Лаура следва да посещава британско училище във Финландия, вместо да започне да се учи да чете и пише на трети език. Той е готов да плаща за обучението. Агрита не е съгласна с това, което счита за елитарно образование за Лаура.

8. Дали латвийското съдебно решение относно съвместната родителска отговорност и правото на посещения е изпълняемо във Финландия? Вземете под внимание обстоятелството дали съдебното решение трябва да бъде съпроводено с удостоверение.
9. Алекс иска промяна на заповедта. Латвийски или финландски съд е компетентен да се произнесе по този въпрос?

Отговори

1) Кои правни инструменти са приложими в този случай? Разгледайте също техния обхват.

- i Регламент (ЕО) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 („Брюксел Па”, понякога наричан „Брюксел Пbis”)

Цел. Този Регламент урежда компетентността, признаването и изпълнението на решенията по спорове за родителска отговорност (както и спорове за развод) в ЕС. Той цели да подобри пространството на свобода, сигурност и правосъдие, в което свободното движение на хора се гарантира (Съображение 1).

Географски обхват на приложение. Регламентът е приложим във всички държави-членки на ЕС, с изключение на Дания (Съображения 30 – 31). Обединеното кралство, Ирландия и Дания имат особена позиция по отношение на всички правни инструменти в областта на свободата, сигурността и правосъдието (виж Протоколи 21 и 22 към Договора за функционирането на Европейския съюз). Обединеното кралство и Ирландия могат да се включат или да се откажат от всяко законодателство. Те са се включили в Регламент „Брюксел Па”. Дания не е обвързана от законодателството в тази област. Тя няма възможност да се включи.

Материално приложно поле. Регламент „Брюксел Па” се прилага по дела, отнасящи се до развод и родителска отговорност (Член 1). Това включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения и мерки за закрила на детето. Включва също и неправомерното отвеждане или задържане на детето (наричано още отвличане на детето). По отношение на последния аспект, Регламентът допълва Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвличане на деца (виж по-долу приложното поле по отношение на лицата).

Регламент „Брюксел Па” не съдържа определение на понятието „дете”. Регламентът не се прилага относно установяването на връзката родител – дете или пълнолетието (Член 1, алинея 3 от Регламент „Брюксел Па”).

Приложно поле по отношение на лицата.

Общо приложно поле по отношение на лицата. Ако детето има обичайно местопребиваване в държава-членка на ЕС (освен Дания), разпоредбите на Регламент „Брюксел Па” относно компетентността по дела, свързани с родителска отговорност са приложими (Член 8).

Ако детето няма обичайно местопребиваване в ЕС, съдията трябва да определи дали детето има обичайно местопребиваване в държава, която е страна по Хагската конвенция за закрила на детето (Член 61, буква „а” от Регламент „Брюксел Па” и Член 52 от Хагската конвенция за закрила на детето – виж по-долу). Ако е така, ще се прилага тази Конвенция.

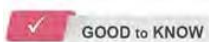
Ако детето има обичайно местопребиваване в държава, която не е част от ЕС и не е страна по Хагската конвенция за закрила на детето, Регламент „Брюксел Па” се прилага, ако родителите са се споразумели за компетентността на съд в държава-

членка съгласно изискванията на Член 12, или ако детето присъства в държавата-членка и обичайното му местопребиваване не може да се установи и не е направен избор на съд (Член 13 от Регламент „Брюксел IIa“). Ако никое от тези обстоятелства не е налице, държавите-членки ще прилагат своето национално законодателство (Член 14 от Регламент „Брюксел IIa“).

Приложно поле по отношение на лицата по въпроси, свързани с отвлечения. Разпоредбите на Регламент „Брюксел IIa“ относно отвлечането на дете (Член 11) имат по-ограничен обхват. Те допълват Конвенцията за отвлечане на деца за случаи, в които детето е отвлечено от една държава-членка на ЕС в друга държава-членка на ЕС. Възниква сложна картина, когато разглеждаме заедно Съображения 17 и 18, Член 11 и Член 60, буква „д“. Регламентът оставя Конвенцията в сила, но има предимство пред нея. Регламентът не съдържа собствен пълен набор от правила за регулиране на отвлечането на деца. Вместо това той използва и надгражда Конвенцията за отвлечане на деца. По този начин, когато едно дете е отвлечено от една държава-членка на ЕС в друга (с изключение на Дания), Конвенцията предоставя основите, а Регламентът добавя допълнителни правила, например относно срока, задължението за изслушване на детето, изключението при сериозен риск, както и допълнителен механизъм за искане на връщане при определени обстоятелства в държавата-членка по предишното местопребиваване на детето, ако държавата, в която е отведено детето, откаже връщането (наречен процедура за втора възможност).

Приложно поле по отношение на лицата по въпроси, свързани с признаване и изпълнение. Разпоредбите на Регламент „Брюксел IIa“ относно признаването и изпълнението се прилагат, когато признаването или изпълнението на съдебно решение от една държава-членка на ЕС се изисква в друга държава-членка на ЕС. На този етап обичайното местопребиваване на страните и децата не е от значение за прилагането на Регламента.

Приложно поле във времето. По отношение на компетентността Регламент „Брюксел IIa“ се прилага по дела, образувани след 1 март 2005 г. По отношение на признаването и изпълнението Регламент „Брюксел IIa“ се прилага за решенията, постановени след 1 март 2005 г. или за по-ранни съдебни решения при определени условия (Член 64 и 72).

Преразглеждане на Регламент „Брюксел IIa“

Регламент „Брюксел IIa“ понастоящем е обект на преразглеждане.

Предложението за изменение на Европейската комисия е публикувано на 30 юни 2016 г. и е с номер COM (2016) 411.

- ii. Хагска конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (Конвенция за закрила на детето)

Цел. Конвенцията има за цел подобряване закрилата на децата в международни ситуации, вземайки предвид техните висши интереси (Преамбюл на Конвенцията).

Географски обхват на приложение. Списък на държавите, които са страна по тази Конвенция, е наличен на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право (www.hcch.net). Всички държави-членки на ЕС са страна по нея.

Материално приложно поле. Конвенцията обхваща въпросите, свързани със закрилата на детето. Това включва родителската отговорност (Член 1 и 3). Поради това, Конвенцията и Регламент „Брюксел IIa“ до голяма степен имат същото материално приложно поле. Конвенцията уточнява, че тя е приложима за деца от раждането до 18-годишна възраст (Член 2).

Приложно поле по отношение на лицата. Що се отнася до приложното поле по отношение на лицата, трябва да се направи разграничение между правилата за компетентност, правилата за приложимото право, както и правилата за признаване и изпълнение (Член 61, буква „а“ от Регламент „Брюксел IIa“). Разпоредбите на Конвенцията относно компетентността се прилагат за деца с обичайно местопребиваване в договаряща държава, която не е и държава-членка на ЕС. За децата, които имат обичайно местопребиваване в ЕС, Регламент „Брюксел IIa“ има предимство.

По отношение на приложимото право Конвенцията има универсално приложение (Член 20). Това означава, че Конвенцията се прилага независимо от това дали свързващите фактори посочват правото на договаряща държава, или на държава, която не е страна по договора. Националностите и обичайното местопребиваване на децата и техните родители са без значение.

Разпоредбите на Конвенцията за признаване и изпълнение се прилагат за признаването и изпълнението на съдебни решения на една договаряща държава в друга договаряща държава. Ако обаче държавата, в която е издадено решението, и държавата, в която се иска признаване, са държави-членки на ЕС (с изключение на Дания), Регламент „Брюксел IIa“ има предимство.

Приложно поле във времето. Тази Конвенция влиза в сила на 1 януари 2002 г. Тя се прилага за мерките, предприети след нейното влизане в сила (Член 53, алинея 1). Тя влиза в сила на различни дати за различните договарящи държави. Тази информация също е достъпна на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право.

iii. Хагска конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца (Хагска конвенция за отвлечане на деца)

Цел. Тази Конвенция има за цел защита на децата от вредните последици на международното отвлечане на деца, като признава, че интересите на децата са от първостепенно значение (Преамбюл). Тя урежда връщането на децата, които са прехвърлени незаконно или задържани незаконно в държава, различна от държавата на обичайното им местопребиваване. Конвенцията понякога се нарича „Форум Конвенция”: тя просто укрепва общата компетентност на държавата по обичайно местопребиваване на децата да взема решения по въпросите на родителската отговорност (включително въпроса къде децата ще пребивават след раздялата на техните родители и правото на лични отношения). Конвенцията създава специална процедура за връщане на отвлечените деца в мястото на тяхното обичайно местопребиваване. Целта е тази процедура да бъде бърза, преди детето да се установи в новата среда. Ако Конвенцията работи добре, тя възпира родителите да отвлечат своите деца.

Географски обхват на приложение. Конвенцията е в сила в над 90 държави (за пълен списък вижте интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право: www.hcch.net). Всички държави-членки на ЕС са включени в договарящите държави. Конвенцията не създава автоматично двустранни задължения между всички договарящи държави. Държавите, които са се присъединили, но не са били членове на Хагската конференция по международно частно право към момента на сключването на Конвенцията, трябва да бъдат приети от другите държави (Член 38). Следователно, преди да приложи Конвенцията, съдията трябва да провери дали двете държави са обвързани една спрямо друга. (Тази информация също е достъпна на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право.)

Материално приложно поле. Конвенцията урежда процедурата за връщане на деца, които са прехвърлени незаконно или задържани незаконно. Конвенцията се прилага само за деца до 16-годишна възраст (Член 4).

Приложно поле по отношение на лицата. Конвенцията се прилага, когато едно дете е отвлечено от една договаряща държава в друга, при условие че има двустранно задължение между тези държави (присъединяването е прието). Ако детето е отвлечено от договаряща държава по Хагската конвенция в страна, която не е договаряща държава по Конвенцията, или от страна, която не е договаряща държава в договаряща държава, Конвенцията не се прилага.

Приложно поле във времето. Конвенцията влиза в сила на 1 декември 1983 г. Тя влиза в сила за новите договарящи държави три месеца след ратификацията или присъединяването или три месеца след приемането от държавата на присъединяването на другата държава (Член 38).

iv. Конвенция на ООН за правата на детето от 1989 г.

Цел. Тази конвенция има за цел да защитава правата на детето във всички случаи, в които детето участва. Тя подчертава значението на отчитането на висшите интереси на детето (Член 3) и на предоставянето на възможност на детето да бъде изслушвано (Член 12).

Географски обхват на приложение. Тази Конвенция е в сила в 196 държави, включително във всички държави-членки на ЕС.

Материално приложно поле. Конвенцията има много широк обхват и се прилага за всички деца под 18-годишна възраст във всички възможни контексти, при които са засегнати техните права.

Приложно поле по отношение на лицата. Конвенцията обвързва договарящите държави и техните съдилища във всички решения, които те вземат. Няма значение местопребиваването на засегнатите деца, нито каква е тяхната националност.

Приложно поле във времето. Конвенцията влиза в сила на 2 септември 1990 г. За държавите, които я ратифицират след тази дата, тя влиза в сила един месец след ратификацията (Член 49).

v. Европейска конвенция за правата на човека (1950 г.)

Цел. Тази Конвенция има за цел поддържането и по-нататъшното осъществяване на правата на човека и основните свободи в държавите от Съвета на Европа.

Географски обхват на приложение. Тази Конвенция е в сила в 47 държави. Това включва всички държави-членки на ЕС.

Материално приложно поле. Конвенцията гарантира редица права на човека и основни свободи. От особено значение в областта на родителската отговорност е правото на зачитане на личния и семейния живот (Член 8) и правото на справедлив съдебен процес (Член 6).

Приложно поле по отношение на лицата. Всички договарящи държави са обвързани от Конвенцията, независимо от обичайното местопребиваване на засегнатите лица. Така например, тя е приложена по дела за отвлечане на деца, в които децата живеят в САЩ (Б срещу Белгия, № 4320/11 г.) или в Австралия (Х срещу Латвия, Голяма камара, № 27853/09 г.) преди отвлечането им.

Приложно поле във времето. Конвенцията влиза в сила на 3 септември 1953 г. За държавите, които я ратифицират след тази дата, тя влиза в сила в деня на депозиране на ратификационния документ (Член 59, алинея 4).

vi. Харта на основните права на Европейския съюз (2000 г.)

Цел. Хартата утвърждава правата на човека и основните свободи на лицата в ЕС.

Географски обхват на приложение. Хартата е в сила във всички държави-членки на ЕС.

Материално приложно поле. Хартата се прилага, когато е приложимо правото на ЕС. Член 51, алинея 1 гласи: „Разпоредбите на настоящата харта се отнасят за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарност, както и за държавите-членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза...” Член 51, алинея 2 допълва: „Настоящата харта не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите.” Тъй като областта на родителската отговорност се регулира от ЕС, Хартата се прилага (виж Съображение 33 от Регламент „Брюксел IIa” и CJEU C-400/10PPUMcB срещу LE, 5 октомври 2010 г., ECLI:EU:C:2010:582). По-специално Член 24 от Хартата, който гарантира правата на детето, има отношение към настоящия случай.

Приложно поле по отношение на лицата. В съответствие с горното, Хартата се прилага за всички лица, за които е приложимо правото на ЕС.

Приложно поле във времето. Хартата влиза в сила на 1 декември 2009 г., заедно с Договора от Лисабон.

Методология за въпроси от 2) до 9)

Стъпка 1. Определете съответната област от правото.

Стъпка 2. Помислете за кой аспект от международното частно право става дума.

Стъпка 3. Намерете европейски и международни правни източници.

Стъпка 4. Проверете приложното поле на европейските и международните разпоредби.

2) Това може ли да се счита за международно отвличане на дете? Обяснете какво трябва да се вземе предвид и къде ще намерите тази информация.

Стъпка 1. Област от правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност. Както беше обяснено по-горе, това е широко понятие. То включва също така и гражданско-правните аспекти на международното отвличане на деца.

Стъпка 2. Аспект от международното частно право

Този въпрос е от значение за компетентността.

Стъпка 3. Правни източници

За да се отговори на този въпрос са важни Конвенцията за отвличане на деца и Регламент „Брюксел IIa“. В ситуация, при която едно дете е отвлечено от една държава-членка на ЕС в друга, отправната точка е, че все още се прилага Конвенцията за отвличане на деца. Регламент „Брюксел IIa“ обаче допълва тази Конвенция (Съображения 17 и 18 и Член 11 и 60д) от Регламент „Брюксел IIa“).

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Хагската конвенция за отвличане на деца се прилага, когато детето е незаконно прехвърлено или незаконно задържано от една договаряща държава в друга.

Регламент „Брюксел IIa“ се прилага, когато неправомерното отвеждане или задържане е извършено от една държава-членка на ЕС в друга.

Поради това се прилагат и двата правни инструмента.

Стъпка 5. Правило

Алекс не е образувал производство за връщане на детето. Той не се е свързал с Централния орган, за да бъде образувано такова производство. Ако го беше направил, латвийските съдилища нямаше да имат право да се произнесат по съществуването на иска на Агрита (Член 16 от Конвенцията за отвличане на деца).

Регламент „Брюксел IIa“ потвърждава това правило, като предвижда, че съдилищата на държавата на обичайното местопребиваване на детето запазват компетентността си докато:

- всички носители на правото на упражняване на родителски права мълчаливо са приели отвеждането или задържането, или
- детето е отседало в новата държава-членка за срок от поне една година, след като лицето, упражняването на чиито родителски права е нарушено е знаело или е трябвало да знае къде се намира детето и детето се е установило в своята нова среда (заедно с други условия, които не се обсъждат тук, защото това не е ситуацията, която е приложима в нашия случай) (Член 10 от Регламент „Брюксел IIa“).

Поради това съдът трябва да се увери, че Алекс е приел мълчаливо този ход. Ако Алекс не го е приел и все още го оспорва по време на производството, съдът трябва да се въздържа да се произнесе по съществуването на делото.

Дискусия: съгласието на бащата

Може да е трудно да се установи дали бащата е дал съгласието си за това, или впоследствие го е приел мълчаливо. Обсъдете как може да се провери това: чрез показания или до каква степен съдът може да задава въпроси в съдебното заседание?

Във всеки случай съдът все пак може в неотложни случаи да постанови временни мерки съгласно Член 20 от Регламент „Брюксел IIa“. Тези мерки обаче не могат да потвърдят отвлечането на детето (виж CJEU C-403/09, *Deiček*, 23 декември 2009 г., ECLI:EU:C:2009:810).

GOOD to KNOW

Бъдете бдителни за международно отвлечане на деца

Дори ако даден съдия не е длъжен да се произнесе относно наличието на международно отвлечане на дете (и дори да не работи в съд, който се занимава с тези въпроси съгласно националното процесуално право), той все пак трябва да бъде чувствителен към проблема и възможността родител да образува производство, за да се опита да потвърди новата фактическа ситуация след отвлечане на дете.

Определението за международно отвлечане на дете е незаконното прехвърляне или задържане на дете извън държавата на обичайното местопребиваване на детето (Член 3 от Хагската конвенция за отвлечане на дете и Член 2, точка 11 от Регламент „Брюксел IIa“). Бащата се е съгласил с временно пребиваване в Латвия, но не и с това детето никога да не се върне. Това разграничение е важно, за да се определи датата на отвлечането.

Незаконно означава в нарушение на правото на упражняване на родителски права, което може да произтича от съдебно решение, действашо споразумение съгласно законодателството на тази държава или по силата на закон. Това действие може да се счита за незаконно, ако родителските права са ефективно упражнявани.

Правото на упражняване на родителски права включва правата (и задълженията), свързани с грижите за личността на детето и по-конкретно с правото да се определя местопребиваването му (Член 5, буква „а“ от Хагската конвенция за отвлечане на деца; Член 2, точка 9 от Регламент „Брюксел IIa“). Регламентът се позовава на права и задължения, докато Конвенцията се позовава на права. Това различие обаче не е относимо към настоящия случай.

По делото C-400/10 PPU, *McB срещу LE*, 5 октомври 2010, ECLI:EU:C:2010:582 Съдът на ЕС постановява, че правото на упражняване на родителски права има самостоятелно значение в ЕС (т.е. в целия ЕС трябва да се следва определението в Регламент „Брюксел IIa“, независимо от смисъла, който думите имат в националното право), но въпросът кой има такива права е въпрос на националното право. Това е в съответствие с позоваването в Член 3 от Хагската конвенция за отвлечане на деца и Член 2, точка 11 от Регламент „Брюксел IIa“ на държавата на обичайното местопребиваване на детето. Имайте предвид, че при преценка на отвлечането на деца моментът, в който трябва да се прецени обичайното местопребиваване, е моментът непосредствено преди незаконното задържане.

Обичайното местопребиваване е самостоятелно понятие. Съдът на ЕС постановява:

Понятието „обичайно местопребиваване” съгласно Член 8, алинея 1 от Регламент № 2201/2003 г. трябва да се тълкува в смисъл, че то съответства на мястото, което отразява известна степен на интеграция на детето в социалната и семейната среда. За тази цел следва да се вземат предвид по-специално продължителността, редовността, условията и причините за пребиваването на територията на държава-членка и преместването на семейството в тази държава, националността на детето, мястото и условията за посещаване на училище, езиковите познания и семейните и социалните взаимоотношения на детето в тази държава. Националният съд следва да установи обичайното местопребиваване на детето, като вземе предвид всички обстоятелства, характерни за всеки отделен случай. (С-523/07, А, 2 април 2009 г., ECLI:EU:C:2009:225; потвърдено в С-497/10PPU, *Mercredi*, 22 декември 2010 г., ECLI:EU:C:2010:829 и С-376/14, PPU, *С срещу М*, 9 октомври 2014 г., ECLI:EU:C:2014:2268.)

Дискусия:

Вземете предвид елементите, които са от значение за определянето на обичайното местопребиваване на Лаура, точно преди майка ѝ да я отведе в Латвия. Отчетете езиците, които тя говори, нейната националност/и, нейната интеграция в семейния и социалния живот в Англия, дневните грижи, ако има такива (Лаура все още не е посещавала институция за полагане на дневна грижа), причините за преместването в Латвия. В това отношение намеренията на родителите също са от значение.

Точно преди Агрита и Лаура да се преместят в Латвия, повечето от елементите изглежда сочат към Англия.

Ако Англия се счита за обичайно местопребиваване точно преди задържането, би трябвало да се позовем на **английското законодателство** при преценката дали бащата има право на упражняване на родителски права върху детето.

GOOD to KNOW

Неженени бащи

В някои държави-членки неженените бащи автоматично придобиват родителска отговорност, докато в други държави се изисква някаква форма на регистрация или дори съдебна заповед.

Обединеното кралство има три отделни правни системи:

- i. Англия и Уелс,
- ii. Шотландия,
- iii. Северна Ирландия.

Важно е да се държи сметка за това разграничение, когато се търси определяне на съдържанието на закона.

За да установи английското законодателство, съдията има няколко възможни пътища:

- Проверка на книги по сравнително право;
- Проверка в Портала „Електронно правосъдие” на Европейската комисия, достъпен на e-justice.europa.eu;
- Директна комуникация чрез Европейската съдебна мрежа, т.е. свържете се със съдия във вашата страна, член на мрежата, за да се свържете със съдия в Англия, който може да предостави тази информация, или контактувайте директно с английския съдия;

За да намерят съдии в други държави-членки на ЕС, съдиите могат да използват лицето за контакт, посочено също и в Портала „Електронно правосъдие”.

- Директна комуникация чрез Хагската мрежа на съдиите, т.е. свържете се със съдия от вашата страна, който е член на мрежата, за да ви помогне да установите контакт със съдията в Англия;
- Свързване с Централния орган в неговата или нейната държава за информация или ако Органът не разполага с тази информация, свързване с Централния орган в държавата, чието право се опитва да установи;

Адресите на всички Централни органи са достъпни на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право: www.hcch.net.

- Използване механизма в Член 15 от Хагската конвенция за отвлечане на деца.

Член 15 позволява на съдията да поиска от молителя да се снабди от държавата на обичайното местопребиваване на детето с декларация, че прехвърлянето или задържането е било незаконно. Съдията може да спре производството, за да позволи на молителя да получи такава декларация.

Съществуват много проблеми със удостоверенията, издадени съгласно тази разпоредба: трудно се получават, снабдяването с тях причинява забавяне и техният ефект е неясен (т.е. степента, до която имат обвързваща сила).

Съдебно уведомление за чуждо право

Хагската конвенция за отвлечане на деца предвижда, че съдията може да вземе съдебно уведомление за чуждо право. При прилагането на тази Конвенция не е необходимо да се следват конкретни процедури за доказване на чуждото право.

Следователно, за да прецени дали става дума за международно отвлечане на дете, съдията трябва да провери дали има незаконно задържане, т.е. дали задържането от страна на Агрита в Латвия е в нарушение на правото на Алекс за упражняване на родителски права. За да определи дали той има право за упражняване на родителски права, съдията трябва да разгледа английското право.

В настоящия случай родителите не са сключили брак. При тази ситуация в Портала „Електронно правосъдие” е налична следната информация:

Майките винаги носят родителска отговорност, а неженените бащи или вторият женски родител, който е несемеен или е в гражданско партньорство с майката на детето, могат да я придобият по споразумение с майката, по съдебен ред или чрез регистриране на раждането съвместно с майката на детето.

Друг въпрос, който съдът трябва да разгледа, е дали Алекс е приел мълчаливо преместването в Латвия.

Дискусия:

Разгледайте действията на Алекс. Той приел ли е мълчаливо задържането в Латвия от страна на Агрита? Той не е образувал производство за връщане. Разгледайте и неговата насрещна жалба: той не иска връщане.

Дискусия:

Как може съдията да узнае, че е образувано производство за връщане? То не се води непременно в същия съд, който се произнася по спора за родителска отговорност, упражняване на родителски права или право на лични отношения. Централните органи уведомяват ли съдилищата за производствата за връщане, които са висящи пред други съдилища? Производствата регистрират ли се централно? В противен случай съдиите могат да се свържат с Централния орган, за да попитат.

Участниците могат да обсъдят различните варианти в техните страни.

3) Латвийският съд компетентен ли е да се произнесе по делото?

Стъпка 1. Област от правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност. Обърнете внимание, че това е широко понятие, което включва определянето, упражняването, делегирането, ограничаването или лишаването от родителска отговорност и правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения (Член 1 от Регламент „Брюксел IIa“ и Член 3 от Хагската конвенция за закрила на детето).

Стъпка 2. Аспект от международното частно право

Този въпрос е от значение само за компетентността.

Стъпка 3. Правни източници

За да се отговори на този въпрос, от значение е Регламент „Брюксел IIa“.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Регламент „Брюксел IIa“ се прилага, защото Латвия е обвързана от него (виж дискусията относно приложното поле във въпрос а) по-горе). Тъй като детето е с обичайно местопребиваване в държава-членка на ЕС и не е налице пророгация на компетентност, Регламентът има предимство пред Хагската конвенция за закрила на детето (Член 61, буква „а“ от Регламент „Брюксел IIa“).

Стъпка 5. Правило

Регламент „Брюксел IIa“ предвижда, че съдът на държавата-членка, в която детето има обичайно местопребиваване, е компетентен по делата, свързани с родителска отговорност (Член 8).

Следователно трябва да се определи **обичайното местопребиваване** на детето; моля, вижте въпрос б). За да се определи компетентността обаче, ако не е имало отвлечение на дете, съдията трябва да вземе предвид текущото време, т.е. времето на производството.

Дискусия относно обичайното местопребиваване:

Разгледайте елементите на настоящото дело: възрастта на Лаура, контактите ѝ с нейните баби и дядовци и лели и чичовци, езика/ците, които говори, нейната националност/и, причината, поради която Агрита я отвежда в Латвия, намерението на родителите по отношение на тяхното семейство, дневните грижи (ако има такива).

Няколко от елементите сочат към Латвия.

Ако обичайното местопребиваване на Лаура е в Латвия, латвийският съд е компетентен да разгледа исковата молба, подадена от Агрита.

Ако латвийският съд стигне до заключението, че Лаура няма обичайно местопребиваване в Латвия, той може все пак в неотложни случаи да постанови временни мерки (Член 20 от Регламент „Брюксел IIa“), за да се гарантира закрилата на детето. Те могат да се отнасят до мерки за закрила на детето или до временно осъществяване на контакт с родител (т.е. докато не бъде постановено съдебно решение по същество). Вижте въпрос ж) по-долу за обсъждане на условията за използване на тази разпоредба.

Ако съдът установи, че е невъзможно да се определи обичайното местопребиваване на Лаура, той може да основава своята компетентност на присъствието на детето на територията на Латвия (Член 13 от Регламент „Брюксел IIa“). Преди да прибегне към тази разпоредба, съдът трябва да се опита да установи обичайното местопребиваване.

Съдът на ЕС отбелязва (CJEU C-523/07, A, 2 април 2009 г., ECLI:EU:C:2009:225, т. 33):

Поради това физическото присъствие на детето в държава-членка, като правило за компетентността, алтернативно на предвиденото в Член 8 от Регламента, не е достатъчно, за да се установи обичайното местопребиваване на детето.

Генералният адвокат Кокот заявява по същото дело (CJEU C-523/07, A, Мнение от 29 януари 2009 г., ECLI:EU:C:2009:39, точка 20):

Обичайното местопребиваване трябва да се разграничава от обикновеното присъствие. Присъствието на детето в държава-членка създава също така и близост до съдилищата там, но тази връзка не е със същото качество като обичайното местопребиваване. Следователно Член 13 от Регламент № 2201/2003 г. предоставя на съдилищата на държавата-членка, в която се намира детето, само остатъчна компетентност, която отстъпва, ако може да се установи обичайното местопребиваване в друга държава.

Тази разпоредба се използва по-често в случаите на бежанци или международно разселени деца (Член 13, алинея 2), където обичайното местопребиваване е наистина неясно, за разлика от ситуации, в които съществуват две различни възможности.

Посочване на основанието за компетентност

Препоръчително е съдиите да посочват изрично основанието за компетентност в съдебното решение. Това ще позволи на съдилищата по изпълнението да определят временни мерки, които не могат да бъдат изпълнени през границите съгласно Регламент „Брюксел IIa“ (CJEU C-256/09, *Purrucker*, 15 юли 2010 г., ECLI:EU:C:2010:437).

4) Кой закон определя дали Алекс има родителска отговорност по отношение на Лаура (като неженен баща)?

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност (както б) по-горе).

Стъпка 2. Аспект от международното частно право

Този въпрос е от значение за приложимото право.

Стъпка 3. Правни източници

За да се отговори на този въпрос, от значение е Хагската конвенция за закрила на детето. Регламент „Брюксел IIa“ не урежда определянето на приложимото право.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Хагската конвенция за закрила на детето се прилага във всички държави-членки на ЕС, включително в Латвия (виж а) по-горе за повече информация).

Стъпка 5. Правило

Съгласно Хагската конвенция за закрила на детето правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, определя кой има родителска отговорност по силата на закон при раждането (Член 16, алинея 1). Въпросът за обичайното местопребиваване на Лаура беше обсъден във въпрос б) по-горе.

Ако съдът установи, че Лаура има обичайно местопребиваване в Латвия, той ще приложи **своето право**.

Родителската отговорност обаче не се загубва автоматично, когато детето се премести в друга държава. Съгласно Член 16, алинея 3 родителската отговорност продължава да е в сила.

При този сценарий съдът трябва да установи и приложи **английското право**.

За информация относно това **как да установи английското право** виж б) по-горе.

Имайте предвид, че Конвенцията за закрила на детето също задължава държавите-членки да определят Централен орган (Член 29, алинея 1). Той може да бъде същият като Централния орган, определен по Хагската конвенция за отвлечане на деца, но това не е задължително. Зависи от националното законодателство и от структурите на администрацията. Подробности за Централния орган са достъпни на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право.

Дискусия:

Участниците могат да обсъдят къде се намират Централните органи в техните страни и колко служители имат. Може да разгледат и достъпността на Централните органи за информация.

5) Кой закон ще приложи латвийският съд при решаване на спора между Агрита и Алекс относно местопребиваването и договореностите за контакт с Лаура?

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност (както б) по-горе).

Стъпка 2. Аспект от международното частно право

Този въпрос е от значение за приложимото право.

Стъпка 3. Правни източници

За да се отговори на този въпрос, от значение е Хагската конвенция за закрила на детето.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Хагската конвенция за закрила на детето се прилага във всички държави-членки на ЕС, включително в Латвия (виж а) по-горе за повече информация).

Стъпка 5. Правило

Съгласно Хагската конвенция за закрила на детето при упражняването на своята компетентност съдилищата прилагат **собственото си право** (Член 15, алинея 1). Следователно латвийският съд следва да прилага латвийското право.

Конвенцията предвижда **клауза за дерогация**: доколкото закрилата на детето изисква това, съдът може в изключителни случаи да прилага или да вземе предвид закона на друга държава, с която конкретният случай е тясно свързан (Член 15, алинея 2). Както става ясно от формулировката, тази разпоредба няма да се прилага често. Тя е от значение, когато контактът се осъществява в друга държава и са относими определени елементи от закона на тази държава. Обърнете внимание на гъвкавостта, която позволява Конвенцията: един съдия може да приложи своя собствен закон и да **вземе предвид** правото на друга държава.

б) Съдът в Лондон има ли компетентност на базата на споразумение за избор на съд?

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос попада в категорията родителска

отговорност. Стъпка 2. **Аспект от международното**

частно право

Този въпрос е от значение за

компетентността. Стъпка 3. **Правни**

източници

Приложим е Регламент „Брюксел Па”.

Стъпка 4. **Приложно поле на правните разпоредби**

Обединеното кралство е държава-членка на ЕС и се е включило в Регламент „Брюксел Па”. Детето има обичайно местопребиваване в държава-членка на ЕС. Следователно е приложим Регламент „Брюксел Па”.

Стъпка 5. **Правило**

Освен общото правило за компетентност на съда по обичайното местопребиваване на детето (Член 8 от Регламент „Брюксел Па”), страните имат ограничена възможност да изберат съда, който ще разгледа техния спор (Член 12, алинея 1 от Регламент „Брюксел Па”). (Член 12, алинея 3 от Регламент „Брюксел Па”).

По отношение на избора им са приложими няколко ограничения:

- Детето трябва да има основна връзка с държавата на избрания съд. Такъв е случаят например, ако един от носителите на родителска отговорност има

обичайно местопребиваване в тази държава. Алекс има обичайно местопребиваване в Англия, но Лаура има малка връзка с този съд.

- Компетентността на съда трябва да бъде недвусмислено приета от всички страни в производството. От имейлите се вижда, че страните са приели компетентността.
- Приемането на компетентността трябва да бъде във висш интерес на детето. Това е труден въпрос. Дали английският съд действително би бил в състояние да реши делото за родителската отговорност (правото на упражняване на родителски права и / или правото на контакт), като вземе предвид висшия интерес на детето? Изглежда, че може да не е в състояние да оцени добре ситуацията на детето, тъй като детето е в Латвия и контактът с него ще се осъществява в Латвия. Когато детето трябва да бъде изслушано, това също е важен елемент, който трябва да се вземе предвид. Предвид възрастта на Лаура, съдът не би я изслушал непременно.

7) Ако приемем, че съдът в Лондон не е компетентен по същество, може ли той да постановява временни мерки?

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност. Стъпка 2. **Аспект от международното частно право**

Този въпрос е от значение за компетентността. Стъпка 3. **Правни**

източници

Приложим е Регламент „Брюксел IIa“.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Обединеното кралство е държава-членка на ЕС и се е включило в Регламент „Брюксел IIa“. Детето има обичайно местопребиваване в държава-членка на ЕС. Следователно е приложим Регламент „Брюксел IIa“.

Стъпка 5. Правило

В неотложни случаи съд, който е различен от съда, компетентен по съществото на делото, може да постанови временни мерки по отношение на лица и имущество на територията на своята държава (Член 20 от Регламент „Брюксел IIa“). В този случай детето не присъства в Англия.

Нещо повече, временните мерки не подлежат на изпълнение през границите (CJEU C-256/09, *Purrucker*, 15 юли 2010 г., ECLI:EU:C:2010:437). Няма смисъл съдът в Англия да постановява мерки, които не би могъл да изпълни.

Езикови версии на Регламента

Различните езикови версии на Регламента не винаги са идентични. Когато се прилага дадена разпоредба (като Член 20), препоръчително е да се четат различни езикови версии.

8) Дали латвийското съдебно решение относно съвместната родителска отговорност и правото на посещения е изпълняемо във Финландия? Вземете под внимание обстоятелството дали съдебното решение трябва да бъде съпроводено с удостоверение.

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос също попада в категорията на родителската отговорност, както въпросите по-горе. Стъпка 2. **Аспект от международното частно право**

Този въпрос е от значение за признаването и изпълнението.

Стъпка 3. Правни източници

За да отговорим на този въпрос, приложимият правен инструмент е Регламент „Брюксел Па”.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Регламентът „Брюксел Па” се прилага за признаването и изпълнението на съдебни решения по дела за родителска отговорност, ако и държавата, от която произлиза решението, и държавата, в която се иска признаване или изпълнение, са държави-членки на ЕС. Случаят е такъв: както Латвия, така и Финландия са държави-членки на ЕС.

Стъпка 5. Правило

Съдебни решения от други държави на ЕС относно родителската отговорност се признават без изискване за специални процесуални действия (Член 21, алинея 1 от Регламент „Брюксел Па”). Има няколко основания за отказ (Член 23 от Регламент „Брюксел Па”). Обърнете внимание, че при разглеждане на въпроса за обществената политика, висшият интерес на детето следва да бъде водещия принцип (Член 23, буква „а” от Регламент „Брюксел Па”).

Противоречащи си съдебни решения

Когато има две или повече противоречащи си съдебни решения относно родителската отговорност, последното съдебно решение има предимство. Това е различно от правилото по дела за развод, където предимство има най-ранното решение.

Сравнете Член 22, буква „в” и „г” с Член 23, буква „д” и „е” от Регламент „Брюксел Па”.

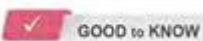

За изпълнението съществуват два режима, които са от значение за този въпрос.

Първо, един за родителската отговорност. Той би се прилагал, ако Алекс иска да накара по някакъв начин Агрита да вземе предвид мнението му относно избора на училище за Лаура. Режимът е, че се изисква производство за екзекватура (производство за декларация за изпълнение). Всяка заинтересована страна може да поиска такова обявяване на решението за изпълняемо (Член 28, алинея 1 от Регламент „Брюксел IIa“). Регламентът не уточнява естеството на това производство. То зависи от националното процесуално право (Член 30, алинея 1).

Съдията, разглеждащ молбата за обявяване на съдебното решение за изпълняемо, може да вземе предвид основанията за отказ за признаване (Член 23 от Регламент „Брюксел IIa“), но при никакви обстоятелства не може да проверява компетентността на чуждестранния съд или същността на решението. Както беше посочено по-горе, всички държави-членки са страни по Конвенцията на ООН за правата на детето. Те могат да отчетат висшия интерес на детето като съображение, свързано с обществената политика, което може да доведе до отказ за признаване и изпълнение. Въпреки това, те не могат да преразгледат изцяло чуждестранното решение и да преоценят напълно интересите на детето.

Съществува удостоверение за изпълняемост: виж Приложение II. Страната, искаща декларация за изпълняемост следва да представи това удостоверение (Член 37, алинея 1, буква „б“). Съдът, постановил съдебното решение издава това удостоверение по искане на всяка заинтересована страна (Член 39). Обърнете внимание, че удостоверението има за цел да защити правата на страната, която не се е явила пред съда. Съдиите трябва да гарантират спазването на правата на страните.

Може да е добра практика съдията, който разглежда международно дело, да попита страните дали имат нужда от удостоверение. Ако страните или техните адвокати не са помислили за това, те ще трябва да се обърнат отново към съда на по-късен етап за получаването на удостоверение.

Второ, друг за правото на контакт (или правото на лични отношения). Регламент „Брюксел IIa“ премахва екзекватурата за две ситуации, първата от които се отнася до правото на лични отношения (Член 41 от Регламент „Брюксел IIa“). Това важи по отношение на правата на Алекс. По този начин, ако Агрита откаже да му осигури право на контакт, той може да изпълни латвийското решение във Финландия, без да се налага да се връща в съда за обявяване на изпълняемост.

Съдът по изпълнението може да направи практически уговорки за организиране на упражняването на правото на лични отношения (Член 48 от Регламент „Брюксел IIa“). Това би било полезно, ако например решението на Латвия съдържа адреса на Агрита, където могат да бъдат упражнявани правата за контакт, финландски съд по изпълнението може да го промени.

За тази ситуация има специално удостоверение: виж Приложение III. Когато правото на лични отношения включва презгранична ситуация, съдията трябва да издаде сертификата *ex officio* (Член 41, алинея 3).

Съдът може да издаде това удостоверение, само ако са изпълнени определени условия:

- При съдебно решение, постановено при неявяване на ответника, на ответника е връчен препис от решението или той е приел решението;
- На всички засегнати страни е предоставена възможността да бъдат изслушани;
- На детето е предоставена възможността да бъде изслушано, освен ако изслушването се е считало за неподходящо при отчитане на възрастта или степента на зрялост на детето (Член 41, алинея 2 от Регламент „Брюксел IIa”).

Изслушване на детето

Тази формулировка относно изслушването на детето не е напълно съвместима с Конвенцията на ООН за правата на детето (Член 12).

Тази разпоредба въвежда двоен тест:

- 1) Съдът трябва да даде възможност да бъде изслушано дете, което може да формира свои собствени възгледи.
- 2) На тези възгледи следва да се придава значение, съответстващо на възрастта и зрелостта на детето.

Начинът, по който страните трябва да бъдат изслушани, е предмет на националното процесуално право. Съдилищата могат да използват технологии като видеоконферентна връзка или да се позоват на Регламента за събиране на доказателства.

Премахване на екзекватурата в определени ситуации на отвличане на деца

Другата ситуация, за която е премахната екзекватурата (но която не е от значение за настоящия случай), е когато има заповед за връщане от съда в страната на предишното обичайно местопребиваване, след като съдът в страната, в която детето е отвлечено, е отказал връщането (Член 42 от Регламент „Брюксел IIa”, Приложение IV към Регламент „Брюксел IIa”). Това се отнася до особена ситуация, при която съществуват две противоречиви съдебни решения, и когато по-късното решение трябва да бъде изпълнено в държавата, в която е постановено по-ранното решение.

Въпросът за **действителното изпълнение** (напр. полицията отива да доведе детето) е уреден изцяло от националното законодателство.

Дискусия:

Участниците могат да предоставят информация за производствата по екзекватура в техните държави. Съществуват огромни различия по отношение на това къде трябва да бъдат въведени тези процедури и как те се провеждат. Освен това съществуват огромни различия по отношение на това как в действителност се осъществява изпълнението. Някои съдилища само въвеждат глоби; в други полицията може да се включи, за да вземе детето и т.н.

---

9) Алекс иска промяна на заповедта. Латвийският или финландският съд е компетентен да се произнесе по този въпрос?

Стъпка 1. Област на правото

Този въпрос попада в категорията родителска отговорност.

Стъпка 2. Аспект от международното частно право

Този въпрос е от значение за компетентността, но признаването също е важно.

Стъпка 3. Правни източници

Приложим е Регламент „Брюксел IIa“.

Стъпка 4. Приложно поле на правните разпоредби

Финландия и Латвия са държави-членки на ЕС; Детето има обичайно местопребиваване в държава-членка на ЕС. Следователно е приложим Регламент „Брюксел IIa“.

Стъпка 5. Правило

Относно **латвийския съд**: Съдът по предишното обичайно местопребиваване запазва компетентността си за срок от три месеца за изменение на решението за лични отношения (Член 9, алинея 1 от регламент „Брюксел IIa“).

Относно **латвийския съд**: Съдът по предишното обичайно местопребиваване няма компетентност да изменя решението за лични отношения (Член 9, алинея 1 от регламент „Брюксел IIa“), защото бащата не е обичайно пребиваващ в Латвия.

Относно **финландския съд**: Общото правило за компетентността, както е посочено по-горе, е, че съдът по обичайното местопребиваване на детето е компетентен (Член 8). Ако Лаура е станала обичайно пребиваваща във Финландия, финландският съд е компетентен. Що се отнася до промяната на заповедта за контакт през първите три месеца, финландските съдилища могат да бъдат компетентни, само ако Алекс е приел тяхната компетентност (Член 9, алинея 2).

При разглеждането на делото финландският съд ще вземе предвид латвийското решение. Това е пример за случайно признаване. Както е обяснено във въпрос е) по-горе, това признаване не изисква специална процедура. Основанията за отказ остават валидни (Член 23 от Регламент „Брюксел IIa“).